

Dünya İnsan Bilimleri Dergisi

World Journal of Human Sciences

ISSN: 2717-6665

Ocak 2023

Cilt/Volume: 2023

Sayı/Issue: 1

Sanal Ağların Distopyası: Kadına Yönelik Dijital Şiddet

Dystopia of Virtual Networks: Digital Violence Against Women

Leylicem Seçgin *

Kevser Tari Selçuk**

Özet

“Siber şiddet, sanal şiddet, çevrimiçi şiddet, siber zorbalık, siber taciz” olarak da adlandırılan dijital şiddet zarar verici eylemlerin bilişim teknolojileri yoluyla gerçekleştirilmesiyle diğer şiddet türlerinden ayrılmaktadır. Literatürde dijital şiddete en fazla maruz kalan ve etkilenen tarafın kadınlar olduğu belirtilmekte ve kadına yönelik dijital şiddet “bir kadına sırf kadın olduğu için tamamen veya kısmen cep telefonu ve akıllı telefon, internet, sosyal medya platformları veya e-posta gibi bilgi ve iletişim teknolojisi yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilen desteklenen veya daha da şiddetli hale getirilen ve orantısız şekilde kadınları etkileyen toplumsal cinsiyete dayalı bir şiddet türü” olarak tanımlanmaktadır. İletişim teknolojilerindeki gelişmeler, dijital şiddet uygulayan bireylerin yakalanmayacaklarını düşünmesi, dijital şiddetin ahlaka aykırı bir eylem olmadığı fikri ve siyasi, ekonomik, kültürel pek çok nedenle ortaya çıkabilen dijital şiddet maruziyeti internet kullanımındaki artışa paralel olarak dünya genelinde özellikle kadınlar arasında giderek yaygınlaşmaktadır. Büyük ölçüde önlenemez bir sorun olan dijital şiddet kontrol edilmediği takdirde fiziksel, sosyal, psikolojik ve ekonomik birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Bu derleme çalışmasında kadına yönelik dijital şiddete dikkat çekmek ve boyutlarını ortaya koyarak dijital şiddetle mücadeleyle yönelik öneriler geliştirmek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadına yönelik şiddet, dijital şiddet, siber şiddet, siber zorbalık.

* **Sorumlu Yazar/Corresponding author:** Sosyal Hizmet Uzmanı, Alaşehir Devlet Hastanesi, leylicemsecgin@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-4289-4757.

** Doç. Dr., Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi, kselcuk@bandirma.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-1766-4914.

Atıf/Citation: Seçgin, L. (2023). Sanal Ağların Distopyası: Kadına Yönelik Dijital Şiddet. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*. 2023 (1), 203-217.

Geliş/Received: 05.05.2022

Kabul/Accepted: 03.10.2022

Abstract

Digital violence also called "cyber violence, virtual violence, online violence, cyberbullying, cyber harassment" is different from other types of violence since harmful actions in digital violence are realized through information technologies. As is stated in the literature, if gender is taken into account, those who are exposed to and affected by digital violence most are women. In the literature, digital violence against women is defined as "a gender-based violence that is perpetrated, supported or exacerbated by partly or fully using information and communication technologies such as mobile phone, smart phone, internet, social media platforms or e-mail to affect a woman disproportionately just because she is a woman". Digital violence whose victims are especially women and which can be committed for many political, economic and cultural reasons is becoming increasingly common around the world in line with the developments in communication technologies and the increase in internet use, or due to its perpetrators' thoughts that they will not be caught, or the idea that digital violence is not an immoral act. Digital violence, which is largely a preventable problem, causes many physical, social, psychological and economic problems if it is not controlled. In this review study, it was aimed to draw attention to digital violence perpetrated against women and to develop suggestions to combat digital violence by revealing its dimensions.

Keywords: Violence against women, digital violence, cyber violence, cyberbullying.

Giriş

İletişim teknolojileri arasında en hızlı gelişim gösteren teknolojilerden biri şüphesiz internettir (Darı, 2017). Günümüzde internete erişimin kolaylığı ve mobil bilginin hızla yayılması ile her yaş grubundan, cinsiyetten ve kültürden bireyleri ortak bir ağda buluşturarak iletişim kurmalarına olanak sunan sosyal medya platformu hayatımıza girmiştir (European Institute for Gender Equality, 2017; Ellison and Boyd 2007; Barutçu ve Tomaş, 2013; Babacan, Haşlak & Hira, 2011). Sosyal medya “kullanıcıların açık veya kısmen açık profiller oluşturarak, iletişimde olmak istedikleri kişilerin listesini hazırlayarak kendi paylaştıkları ve başkalarının paylaştığı içerikleri görmeye imkân sağlayan web tabanlı sistemler” olarak tanımlanan ve her kesimden insanın etkileşime girebildiği sanal ortamlardır (Ellison and Boyd 2007; Cirban Ekrem & Er Güneri, 2021). Gün geçtikçe birçok sosyal ağı içerisine alarak etki alanı hızla genişleyen bu sanal ortamlar sayesinde insanlar birbirleriyle iletişim kurabilmekte, duygu ve düşüncelerini, fotoğraf veya videolarını paylaşabilmekte ve yorum yapabilmektedir (Kayabalı, 2011; Darı, 2017). Öte yandan dünya çapında giderek daha fazla insan tarafından kullanılan, sosyal medya olarak adlandırılan bu sosyalleşme alanları bireylerin çeşitli saldırılara uğramasına zemin hazırlayarak önyargıya dayalı nefret söylemlerine, nefretin olağan bir hale dönmesine ve önemli ekonomik ve toplumsal sonuçları bulunan, toplumsal cinsiyet kökenli şiddetin bir başka şekli olan dijital şiddetin küresel bir sorun olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur (Statista, 2021; Ellison & Boyd, 2007; Barutçu ve Tomaş, 2013; Babacan, Haşlak & Hira, 2011; Boyd ve Ellison, 2007; Özaslan, 2013; European Institute for Gender Equality, 2017, Cirban Ekrem & Er Güneri, 2021).

Literatürde dijital şiddete en fazla maruz kalan ve etkilenen tarafın toplumsal cinsiyetle ilgili olarak kadınlar olduğu belirtilmektedir (Powell, 2019; European Institute for Gender Equality, 2017; Staude- Müller ve diğerleri, 2012; PEW, 2014; Tandon ve Pritchard, 2015; Reed ve diğerleri, 2016, Şener & Abınık, 2021). Bu derleme çalışmasında da kadına yönelik dijital şiddete dikkat çekmek ve boyutlarını ortaya koyarak dijital şiddetle mücadeleye yönelik öneriler geliştirmek amaçlanmıştır.

1. Kadına Yönelik Dijital Şiddet

Bilişim teknolojileri kullanılarak zarar veren eylemlerin gerçekleştirilmesiyle diğer şiddet türlerinden ayrılan ve sıklıkla medya platformlarının kötü amaçlı kullanımından kaynaklanan dijital şiddet literatürde “siber şiddet, siber zorbalık, siber taciz, siber tartaklama, sanal şiddet, sanal zorbalık, çevrimiçi şiddet ve elektronik zorbalık” olarak da

adlandırılmaktadır (Şener, 2013; Kaygısız, 2019; Abınık, 2021; Cirban Ekrem & Er Güneri, 2021).

Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan “COVID-19 döneminde kadınlara ve kız çocuklarına yönelik dijital şiddet ve bilgi ve iletişim teknolojisi yoluyla şiddet” raporunda kadına yönelik dijital şiddet “bir kadına sırf kadın olduğu için tamamen veya kısmen cep telefonu ve akıllı telefon, internet, sosyal medya platformları veya e-posta gibi bilgi ve iletişim teknolojisi yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilen, desteklenen veya daha da şiddetli hale getirilen ve orantısız şekilde kadınları etkileyen toplumsal cinsiyete dayalı bir şiddet türü” olarak tanımlanmaktadır (UN WOMEN, 2020). Siber takip, siber zorbalık, siber taciz, çevrimiçi nefret söylemi, çevrimiçi iftira, çevrimiçi istismar, rıza dışı pornografi gibi çeşitli şekilleri bulunan ve “dijital medya üzerinden zarar veya rahatsızlık verme amacıyla başka bireylere karşı düşmanca tavırlar sergileyerek saldırgan davranışlarda bulunmak” olarak da ifade edilen dijital şiddet bir kimseye tekrarlı ve saldırgan bir şekilde, taciz, tehdit ve korku içeren istenmeyen mesajlar göndermek, bir bireyin onurunu zedelemek, saygınlığını bozma amaçlı o birey hakkında asılsız söylemlerde bulunmak, yalan söylemek ya da hakkında konuşmak, başka birini taklit etmek, bir bireyin kişisel bilgilerini ve sırlarını o bireyin rızası olmadan açığa çıkarmak ya da bir bireyi kasten çevrimiçi bir gruptan çıkarmak üzere yapılan eylemlerin tümünü kapsamaktadır (European Institute of Gender Equality, 2017; Tamer & Vatanartıran, 2014; Karabulut, 2017). Bireylerin fotoğraflarını kendi amaçları doğrultusunda kullanmak, cinsel içerikli ya da aşağılayıcı yorumlarda bulunmak, tehdit etmek, iletişim araçları ya da sosyal medya üzerinden küfür etmek ya da nefret ve şiddet içerikli mesaj göndermek, rahatsızlık verecek şekilde takip etmek, diğer bireylerin sosyal medya hesaplarına ya da e-posta hesabına ulaşmaya çalışmak, virüs içerikli e-posta göndermek, diğer bireyleri pornografik görüntülere maruz bırakmak veya pornografik görüntü vermeye zorlamak birer dijital şiddet örneğidir (Vandebosch ve Van Cleemput, 2008; Çetin et al., 2019; Kavuk Kalender ve Keser, 2020).

2. Kadına Yönelik Dijital Şiddetin Nedenleri ve Boyutları

Kadınların fiziksel ve psikolojik sağlığını bozan, sosyal hayatını ve ekonomik istikrarını etkileyen kadına yönelik dijital şiddetin nedenleri arasında iktidarın ya da güç sahibinin elindeki gücü kaybetmeme adına sosyal medyaya sansür ya da denetim uygulaması gibi siyasi nedenler, haber/reklam ayrımı olmaksızın kullanıcıların yoğun olarak reklam içeriklerine maruz kalması gibi ekonomik nedenler, kişilik haklarının ve mahremiyetinin ihlal edilmesi gibi birçok konuda

toplumsal bilincin olmaması gibi kültürel nedenler bulunmaktadır (West, 2014; Almenar, 2021; Binark & Bayraktutan, 2013). Ek olarak dijital şiddet uygulayan bireylerin yakalanmayacaklarını ya da bu bireylerin şiddet uyguladıkları kişinin fiziksel bir zarar almayacaklarını düşünmesi, dijital şiddetin bir intikam alma aracı olarak görülmesi, dijital şiddetin ahlaka aykırı bir eylem olmadığı fikri ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler dijital şiddetin nedenleri arasında sayılabilir (Seçkin, 2017; Yenilmez ve Seferoğlu, 2013; Horzum ve Ayas, 2013).

Uluslararası Telekomünikasyon Birliği tarafından dünya genelinde 2021 yılında yaklaşık beş milyar insanın internet kullandığı ve internet kullanıcı sayısının giderek arttığı bildirilmektedir (International Telecommunication Union, 2021). Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) yürüttüğü Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonuçlarında da 2021 yılında 16-74 yaş grubundaki bireylerin yaklaşık %83'ünün internet kullanıcısı olduğu, erkeklerin kadınlara kıyasla daha fazla internet kullandığı ve internet kullanımının bir önceki yıla göre artış eğiliminde olduğu bildirilmektedir (TÜİK, 2021).

Günümüzde giderek artan sayıda kişinin internete ve sosyal ağlara erişimi, bu ağlarda yorum ve paylaşım yapabilmesi, yorum ve paylaşımları yaparken isim ve cinsiyetini saklayabilmesi veya takma isim kullanabilmesi gibi pek çok özellik internet ortamının kadınlar için adeta bir şiddet aracına dönüştüğünü göstermektedir (Cirban Ekrem & Er Güneri, 2021). Amerika Birleşik Devletleri'nde yürütülen bir çalışmada kadınların %13'ünün siber takibe, %16'sının siber tacize maruz kaldığı rapor edilmektedir (Pew Research Center, 2021). Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı'nın 2014 yılında Avrupa Birliğine üye 28 ülkeyi kapsayan çalışmasında 15 yaşından sonra kadınların %11'inin siber tacize maruz kaldığı ve %5'inin siber takip mağduru olduğu bildirilmektedir (European Union Agency for Fundamental Rights, 2014). Birleşmiş Milletler tarafından kadınlara ve kızlara yönelik çevrimiçi şiddetle mücadeleyle dair 2015 yılında yayımlanan bir raporda kadınların %73'ünün bir tür çevrimiçi şiddete maruz kaldığı, Uluslararası Af Örgütü tarafından da hayatlarında en az bir kez dijital şiddet mağduru olan kadın oranının %41 olduğu bildirilmekte ve COVID-19 pandemisi döneminde kadınlara yönelik dijital şiddetin arttığı öne sürülmektedir (UNESCO, 2015; Af Örgütü, 2018; UN Women, 2020).

Yerel düzeyde dijital şiddete dair bulguların yer aldığı ilk çalışma olan Türkiye'de Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Araştırması'nda kadınların yaklaşık %30'unun ısrarlı takibe maruz kaldığı, sürekli telefonla arandığını, mesaj, mektup ya da e-posta aldığını, sosyal medyadan takip edildiğini, iletişim bilgilerinin paylaşıldığını ifade eden kadın oranının ise

sırasıyla %19, %8, %6 ve %2 olduğu rapor edilmiştir (HÜNEE, 2015). Üniversite öğrencileri arasında dijital şiddet boyutunun araştırıldığı bir çalışmada öğrencilerin yaklaşık %31'inin siber şiddete maruz kaldığı ve erkek öğrencilere oranla kız öğrencilerde bu oranın daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Bayram & Saylı, 2013). Türkiye'de farklı illerden sosyal medya kullanıcısı 550 kadınla yapılan bir başka çalışmada kadınların yaklaşık %60'ının dijital şiddet mağduru olduğu, %90'ının istenmeyen, %58'inin cinsel içerikli mesajlara maruz kaldığı rapor edilmiştir (Temur Şimşekcan, 2018). Bir başka çalışmada ise katılımcılarla derinlemesine görüşmeler yapılmış ve katılımcıların sosyal medyada kendilerini güvende hissetmedikleri, sosyal medya üzerinden tehdit aldıkları, büyük çoğunluğunun dijital şiddetle karşılaştıkları ve kalan katılımcıların da karşılaşma ihtimalini sıkça düşündükleri, sosyal medyanın kadınlar için güvenli ve özgür bir ortam olmaktan çıktığı belirtilmiştir (Yıldırım, 2019). Türkiye'de Toplumsal Bilgi ve İletişim Derneği'nin 2021 yılında yayınladığı Dijital Şiddet Araştırması sonuçlarına göre erkeklerin siyasi görüşlerinden, kadınların ise cinsiyetlerinden ve fiziksel görünümülerinden dolayı dijital şiddete uğradığı, kadınların %51'inin yazılı, sözlü ve görüntülü taciz mesajları aldıkları, %46'sının ısrarlı takibe uğradığı ve kadınların ısrarlı taciz ve takip edilme olaylarına erkeklere oranla daha fazla maruz kaldığı belirtilmektedir (Şener & Abınık, 2021). Sosyal medya kullanıcısı 1154 kişi ile yapılan diğer bir çalışmada ise katılımcıların yaklaşık %77'sinin rahatsız edici ve istenmeyen mesajlar aldığı, %66'sının telefonla ısrarlı arandığı, %40'ının cinsel ya da fiziksel şiddetle tehdit edildikleri, %53'ünün dijital tacize, %48'inin dijital takip ve saldırıya, %51'inin ise özel hayatlarıyla ilgili uygunsuz sorulara maruz kaldıkları ve bu maruziyetlere ilişkin oranların erkeklere kıyasla kadınlarda yüksek olduğu ifade edilmektedir (Barındık, 2021).

3. Kadına Yönelik Dijital Şiddetin Sonuçları

İnternet ortamındaki denetimin hukuki açıdan güç olması, internet ortamında bireylerin hayatlarına yön veren toplumsal kural ve kanunların olmaması, eyleme dönüşen şiddet içerikli davranışların hukuki olarak bir cezai yaptırıma tabi tutulmayacağı düşüncesi bireylerin şiddete yönelmesine sebep olarak birçok zararlı sonuç doğurmaktadır (Yaman vd., 2011; Arslan, 2020). Dijital şiddet utanç duyulabilecek her türlü içeriğin dijital medyada hızla yayılması ile mağdur olan kişinin göreceği psikolojik zarar yönünden diğer şiddet türlerine kıyasla daha fazla etkiye yol açmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalar internetin bireyler arasındaki mesafeleri azaltarak şiddet uygulamayı daha kolay kıldığını ve erkekler tarafından ataerkil kültürün sanal ortamda tekrar üretildiğini göstermektedir (Karabulut, 2017; Kalem, 2019).

Dijital şiddet kontrol edilmediği takdirde kadınlarda fiziksel hastalıklar, çevrimiçi şiddetten kaynaklanan fiziksel zarar ve yaralanma (West, 2014), mide-bağırsak sorunları ve yeme bozuklukları gibi fiziksel sorunlara (Kaygısız, 2019), aile, arkadaşlar ve toplumdan soyutlanma, online aktivitelerden çekilme, akademik performansta düşüş, itibar kaybı gibi sosyal sorunlara (West, 2014), kendini savunmasız, gözetim altında ve tehditlere açık hissetme (Kaygısız, 2019), gerginlik, utanç, korku, anksiyete, stres, depresyon, öfke, saldırganlık, intihar düşüncesi, kendine zarar verme davranışı, düşük benlik saygısı, beden imajında bozulma, panik atak, uykusuzluk, evden ayrılma korkusu, iş ortamında yalnızlık hissi, madde kullanımına başlama veya kullanımında artış, iş doyumunu ve işe bağlılıkta azalma, işine ve iş ortamına yabancılaşma, tayin, istifa ve emeklilik vb. mecburiyetlere sürüklenme gibi psikolojik sorunlara, gelir ve mal kaybı, iş kaybı, iş bulamama, meslekte ilerleyememe gibi ekonomik sorunlara neden olmaktadır (West, 2014; European Union Agency for Fundamental Rights, 2014; Almenar, 2021). Bunun ötesinde dijital şiddet kadının güvenlik duygusunu, onurunu, insan haklarını etkilemekte ve sonuçta bir bütün olarak değerlendirildiğinde toplum için de ağır bir maliyet oluşturmaktadır (Almenar,2021). Güvenlik duygusu zedelenen kadınların sosyal ve sivil hayata katılımında, istihdam ve eğitim olanaklarından faydalanma noktasında olumsuz yönde etkilendiği belirtilmektedir (Harris, 2020).

5. Türkiye’de Kadına Yönelik Dijital Şiddetle Mücadele

Şiddet mağduru bireylerin haklarını yeteri kadar bilmemesi, şiddet eğilimli bireyler üzerinde hukuki yaptırımların yetersiz kalması ve cezaların etkili bir şekilde uygulanamaması internet ortamında özgür bir iletişim ortamının var olduğu yönünde yanlış bir algı yaratmış ve dijital şiddetin yaygınlaşmasına neden olmuştur (Yıldırım, 2019).

Ülkemizde kadına yönelik şiddet ile mücadelede benimsenecek kamu politikalarının temelleri 2007 yılından bu yana hazırlanan eylem planları ile ortaya konmaktadır. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı’nda (2021-2025) şiddet türlerine yönelik yapılan tanımlamalarda tek taraflı ısrarlı takip ve siber şiddet yer almış ve planda beş temel hedef ve stratejiler belirlenmiştir (KSGM 2021). Belirlenen bu stratejilere yönelik ortaöğretimde okuyan öğrencilerin siber şiddete yönelik bilgi düzeylerinin ve tutumlarının saptanması, bu öğrencilere ve gençlere yönelik siber şiddete yer veren eğitim ve seminerlerin düzenlenmesi ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun ısrarlı takip, siber şiddet, zorla evlendirme vb. şiddet türleri açısından değerlendirilmesi gibi faaliyetler planlanmıştır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2021).

Türkiye’de dijital şiddetle mücadele noktasında mevcut mevzuattaki yaptırımlar incelendiğinde konu özelinde hazırlanmış bir mevzuat belgesi bulunmadığı görülmektedir (Türk & Şenyuva, 2021; Barındık, 2021) Bununla birlikte ısrarlı takip, siber sömürü/intikam pornosu, siber taciz, nefret söylemi, itibarsızlaştırma, tehdit, kişisel verilerin açığa çıkarılması, bireyin sosyal medyada iletişimini kontrol etmek, kısıtlamak, bireye ait özel bilgileri online olarak toplamak ve yayınlamak, bireyin sosyal medya iletişimini kontrol etmek veya sınırlandırmaya çalışmak vb. dijital şiddet eylemlerinin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun “kişilerin huzur ve sükununu bozma, haberleşmenin gizliliğini ihlal, kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması, özel hayatın gizliliğini ihlal, tehdit, şantaj, cinsel taciz, kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme, hakaret, haberleşmenin engellenmesi” maddeleri kapsamında değerlendirildiği ve belirtilen suçlara yönelik cezai yaptırımlara yer verildiği görülmektedir (Türk Ceza Kanunu, 2004; Türk & Şenyuva, 2021; Barındık, 2021).

Kadına yönelik şiddetle mücadeleye yönelik Türkiye’de ulusal mevzuatta yer alan en güçlü dayanaklardan biri olan ve 20 Mart 2012’de yürürlüğe giren “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” ve 18 Ocak 2013’te yürürlüğe giren “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği”dir. Adı geçen kanunun ilk maddesinde tek taraflı ısrarlı takip kavramına yer verilmiş ve yönetmeliğin 3.maddesinde ısrarlı takibin tanımı yapılmıştır (Resmi Gazete, 2012; Resmi Gazete 2013).

Budapeşte Sözleşmesi olarak da anılan “Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi” internet ortamında işlenen suçlara yönelik ilk uluslararası sözleşmedir. Türkiye’nin 2010 yılında imzaladığı, 2014 yılında çekince ile onaylanarak yürürlüğe giren 48 madde ve 4 ana bölümden oluşan sözleşmenin ilk bölümünde bilişim suçlarıyla ilgili tanımlara ve ikinci bölümünde ise ulusal çapta alınacak önlemler başlığı altında “bilgisayar veri ve sistemlerinin mevcudiyeti, bütünlüğü ve gizliliğine karşı suçlar, bilgisayarla ilişkili suçlar, içerikle bağlantılı suçlar ve telif hakkı ve bununla bağlantılı hakların ihlaline ilişkin suçlar”a yer verilmektedir (Alusta & Benzer, 2018).

Bu yasal düzenlemelerin yanı sıra içerdiği maddeler nedeniyle dijital şiddetle ilişkilendirilebilecek bazı mevzuat belgeleri de bulunmaktadır. Bunlardan ilki 23 Mayıs 2007 tarihinde yürürlüğe giren 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun”dur. Bu kanun amaç ve kapsamı itibarıyla içerik, yer, erişim ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülükleri

ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usulleri düzenlemektedir (Resmî Gazete, 2007). “Özel hayatın gizliliği, Haberleşme hürriyeti, Düşünce ve kanaat hürriyeti, Düşünceyi yayma ve açıklama hürriyeti” maddeleri nedeniyle halen yürürlükte olan 1982 Anayasası (Barındık, 2021), “Veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler, Suçlar ve Kabahatler” maddeleri nedeniyle kişilerin temel hak ve özgürlüklerini koruma amacıyla hazırlanan “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu”, “İnternet toplu kullanım sağlayıcılarının yükümlülükleri ve Ticari amaçla internet toplu kullanım sağlayıcılarının yükümlülükleri” maddeleri nedeniyle de “İnternet Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik” dijital şiddetle ilişkilendirilebilir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 1982; Resmi Gazete, 2016; Resmi Gazete, 2017).

Sonuç

Teknolojinin yaygın kullanımı birçok yönden kolaylık sağlamasının yanında dijital şiddetin ortaya çıkmasına ve giderek yaygınlaşmasına neden olmuştur. Kadınlarda fiziksel, sosyal, psikolojik ve ekonomik sorunlara neden olan dijital şiddet de diğer şiddet türleri gibi büyük ölçüde önlenemez bir sorundur. Bu doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Yükseköğretim Kurumu gibi kurumlar arasında işbirliği sağlanmalı ve okul öncesi dönemden başlayarak üniversiteye kadar çocuklara ve gençlere yönelik iletişim teknikleri, öfke, stresle baş etme ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularını içeren derslerin verilmesi sağlanmalı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddete yönelik toplumda zihinsel dönüşümü sağlayacak faaliyetler daha fazla yaygınlaştırılmalı ve sürdürülmelidir. Kadınlara yönelik dijital şiddetin önlenmesi amacıyla güvenli internet kullanımının sağlanması ve dijital medya okuryazarlığı hakkında toplumun bilgilendirilmesi, sosyal medya uygulamaları ve e-posta hizmetlerinin kullanımında anonim ya da sahte hesap açmanın önüne geçecek kimlik doğrulama programlarının geliştirilmesi önerilebilir. Ayrıca dijital şiddete yönelik engelli, lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel veya travesti (LGBTİ+) bireylerin de dahil edildiği nicel veya nitel bilimsel çalışmaların artırılarak konuya dikkat çekilmesi, medyada kadına yönelik dijital şiddete karşı bilinç oluşturulması sağlanabilir. Öte yandan dijital şiddete maruz kalmış kadınlar için tıbbi ve sosyal hizmetlere yönelik politikalar üretilmeli, dijital şiddete maruz kalan bireylere yönelik tıbbi hizmetler planlanmalı, sosyal hizmet müdahalelerine dijital şiddete maruz kalmış kadınlarla ilgili çalışmalar eklenmeli ve meslek elemanları tarafından bu bireylerle mesleki çalışmalar gerçekleştirilmelidir. İnsan odaklı hizmet sunan sosyal hizmet uzmanları teknoloji ve dijitalleşmenin olası zararlı ve riskli yönlerini bilmeli ve bunlara karşı

bireyleri, aileleri ve toplumu korumalı, dijital Şiddet sebebiyle itibarı zedelenen bireylerde ortaya çıkabilecek sosyal sorunların çözümünde çözümün bir parçası olmalıdır.

Kaynakça

- Abınık, N. (2021). *Kadına yönelik siber şiddet ve psikolojik sağlık arasındaki ilişkide olayınve sosyal medya kimliğinin merkeziliğinin etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı Psikoloji Bilim Dalı.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2021). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021-2025). Erişim Adresi: https://www.aile.gov.tr/ksgm/duyurular/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-iv-ulusal-eylem-planı-2021-2025/_30.01.2022.
- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği (2013, 18 Ocak). Resmî Gazete (Sayı: 28532). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>
- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (2012, 8 Mart). *Resmî Gazete* (Sayı: 28239). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>
- Almenar R. Cyberviolence against Women and Girls: Gender-based Violence in the Digital Age and Future Challenges as a Consequence of Covid-19. *The Trento Student Law Review*. 2021;3(1): 167-230.
- Alusta, C. & Benzer, R. (2018). Avrupa Siber Suçlar Sözleşmesi ve Türkiye'nin Dahil Olma Süreci. *Uluslararası Bilgi Güvenliği Mühendisliği Dergisi*, 4(2), 35-42.
- Arslan Çelik, B. B. (2020). “Şiddete Uğrayanların Hukuki Hakları”. B. Urhan ve A. Güdekli (Ed.), *Şiddet*. Gazi Kitabevi, Ankara, 235-274.
- Babacan, M. E., Haşlak, İ. ve Hira, İ. (2011). Sosyal Medya ve Arap Baharı. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(2), 63-92.
- Barındık, G. (2021). *Dijitalleşen Medya Ve Yarattığı Yeni Şiddet Alanı: Dijital Şiddet*. (Yüksek Lisans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı.
- Barutçu, S. ve Tomaş, M. (2013). Sürdürülebilir Sosyal Medya Pazarlaması ve Sosyal Medya Pazarlaması Etkinliğinin Ölçümü. *Journal of Internet Applications & Management/İnternet Uygulamaları ve Yönetimi Dergisi*, 4(1), 5-23.
- Bayram, N., & Saylı, M. (2013). Üniversite Öğrencileri Arasında Siber Zorbalık Davranışı. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71(1), 107-116.
- Binark, M. & Bayraktutan, G. (2013). *Ayın Karanlık Yüzü: Yeni Medya ve Etik*. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

- Boyd, D. M. ve Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer Mediated Communication*, 13(1), 210–230.
- Cirban Ekrem, E. & Er Güneri, S. (2021). Kadına Yönelik Şiddetin Dijital Dünyaya Yansıması. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 4(8), 362-370. DOI: 10.35235/uicd.974250.
- Çetin, F. H., Uçar, H. N., Ersoy, S. A., Kılınç, K., Güler, H. A. & Türkoğlu, S. (2019). “Kaygı Bozukluğu Olan Ergenlerde Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet: Kontrollü Bir Çalışma”. *Cukurova Medical Journal*, (44), 133-139.
- Darı, A. B. (2017). Sosyal Medya ve Sağlık. *21.Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(18), 731-758.
- Ellison, N. B. ve Boyd, D. (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1). Erişim Adresi: <http://www.danah.org/papers/JCMCIntro.pdf> (17.02.2022).
- European Union Agency for Fundamental Rights (FRA). (2014). Violence against women: an EU-wide survey Main results. Erişim Adresi: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf (28.02.2022).
- European Institute for Gender Equality. (2017). Cyber violence against women and girls. Erişim Adresi: <https://eige.europa.eu/publications/cyber-violence-against-women-and-girls> (28.02.2022). DOI:10.2839/876816.
- Harris, B. A. (2020). Technology and Violence Against Women. *The Emerald Handbook of Feminism, Criminology and Social Change içinde* (s. 317-336). Bingley: Emerald Publishing.
- Horzum, M. B. & Ayas, T., (2013). “Rehber Öğretmenlerin Sanal Zorbalık Farkındalık Düzeyinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 195-205.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2015). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Erişim Adresi: https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%20-%20raporlar/Aile%20'i%C3%A7i%20%C5%9Eiddet%20Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%C4%B1/2014_AiSA_Anarapor.pdf (08.01.2022).
- İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun (2007, 5 Mayıs). Resmî Gazete (Sayı: 26530). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070523-1.htm>

- İnternet Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik (2017, 11 Nisan). *Resmi Gazete* (Sayı: 30035). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/04/20170411-3.html>
- International Telecommunication Union. Measuring digital development Facts and figures. 2021 Erişim Adresi: <https://www.itu.int/en/ITUUD/Statistics/Documents/facts/FactsFigures2021.pdf> (28.02.2021).
- Kalem, S. A. (2019). Kadına Yönelen Çevrimiçi Tehdit: Siber Şiddet. *Cyberpolitik Journal*, 4(8), 259-272.
- Karabulut, V. (2017). “İnternetle İlgili Bağımlılık Ötesi Sorunlar”. 11. Ulusal Alkol ve Madde Bağımlılığı Kongresi, 23-26 Kasım 2017, Antalya, 48-49.
- Kavuk Kalender, M. ve Keser, H. (2020). “Sosyal Paylaşım Siteleri ve Siber Zorbalık”. İ. Tanrıku (Ed). Siber Zorbalık. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kayabalı K. (2011). İnternet ve Sosyal Medya Evreninde Sağlık. *İyi Klinik Uygulamalar Dergisi* (İKU). 2011, 25, 14–20.
- Kaygısız, G. E. (2019). Şiddetin E-Hali: Siber Zorbalık. *TİHEK Akademik Dergi (Şiddetin Önlenmesi Özel Sayısı)*, 4-5, 161-174.
- Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (2016, 24 Mart). Resmî Gazete (Sayı: 6698). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160407-8.pdf>
- Özarlan, Z. (2013). “Yeni Medya Ortamlarında LGBT Bireylere Karşı Üretilen Nefret Söylemi”. Yeni Medya Çalışmaları: Kuram, Yöntem, Uygulama ve Siyasa I. Ulusal Kongresi Kongre Kitabı. 7-8 Mayıs 2013, Kocaeli, 352-365.
- PEW. (2014). Online harassment. Erişim Adresi: <https://www.pewresearch.org/internet/2014/10/22/online-harassment/> (08.01.2022).
- PEW (2021). The State of Online Harassment. Erişim Adresi: <https://www.pewresearch.org/>
- Powell A, Henry N. Technology-Facilitated Sexual Violence Victimization: Results From an Online Survey of Australian Adults. *Journal of Interpersonal Violence*. 2019, 34(17), 3637-3665. DOI:10.1177/0886260516672055.
- Reed, L. A., Tolman, R. M. ve Ward, L. M. (2016). Snooping and sexting: digital media as a context for dating aggression and abuse among college students. *Violence Against Women*, 22(13), 1556-1576.
- Seçkin, Z. (2017). *Örgütlerde Mobbing ve Siber Zorbalık*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Statista (2021). Social Media Usage Worldview. Erişim Adresi: <https://www.statista.com/statistics/715449/social-media-usage-reasons-worldwide/> (08.01.2022).

- Staupe-Müller, F., Hansen, B. ve Voss, M. (2012). How stressful is online victimization? Effects of victim's personality and properties of the incident. *European Journal of Developmental Psychology*, 9(2), 260-274.
- Şener, G. (2013). “Sosyal Medyada Mahrem İlişkiler, Gözetleme ve Dijital Şiddet”. Akademik Bilişim 2013 Konferansı. 23-25 Ocak 2013, Antalya.
- Şener, G. & Abınık, N. (2021). Türkiye’de Dijital Şiddet Araştırması. Erişim Adresi: <https://www.stgm.org.tr/e-kutuphane/turkiyede-dijital-siddet-arastirmasi-2021> (08.01.2022).
- Şimşekcan Temur, N. (2018). *Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetin Başka Bir Biçimi: Siber Şiddet*. (Yüksek Lisans Tezi). Mersin: Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tamer, N. & Vatanartıran, S. (2014). Ergenlerin Teknolojik Zorbalık Algıları. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 1(2), 1-20.
- Tandon, N. ve Pritchard, S. (2015). Cyber violence against women and girls. A world-wide wake-up call. UN Broad- band Commission for Digital Development, Working Group on Broadband and Gender. <https://www.broadbandcommission.org/publication/cyber-violence-against-women/> (08.01.2022).
- Türk Ceza Kanunu (2004, 26 Eylül). *Resmî Gazete* (Sayı: 5237). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982, 18 Ekim). *Resmî Gazete* (Sayı: 2709). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>
- Türk, B. & Şenyuva, G. (2021). Şiddet sarmalı içinden siber zorbalık: Bir gözden geçirme. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 462-479
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması. Erişim Adresi: [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437) (18.11.2021).
- Uluslararası Af Örgütü (2018). Violence and Abuse Against Women Online. London: Amnesty.org.
- UNESCO (2015). Combatting Online Violence Against Women & Girls: A Worldwide Wake-up Call. Erişim Adresi: <https://en.unesco.org/sites/default/files/highlightdocumentenglish.pdf> (08.01.2022).
- UN Women (2020). COVID-19 döneminde kadınlara ve kız çocuklarına yönelik dijital şiddet ve BİT* yoluyla şiddet. Erişim Adresi: <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/brief-online-and->

ict-facilitated-violence-against-women-and-girls-during-covid-19-tr.pdf?la=en&vs=2641 (08.01.2022).

- Vandebosch, H. & Van Cleemput, K. (2008). “Defining Cyberbullying: A Qualitative Research into the Perceptions of Youngsters”. *Cyberpsychology & Behavior*, 11(4), 499-503.
- Yaman, E., Eroğlu, Y. & Peker, A. (2011). *Başa Çıkma Stratejileriyle Okul Zorbalığı ve Siber Zorbalık*. Kaknüs Yayınları, İstanbul.
- Yenilmez, Y., Seferoğlu, S. S. (2013). “Sanal Zorbalık ve Öğretmenlerin Farkındalık Durumlarına Bir Bakış”. *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 420-432.
- Yıldırım, E. (2019). *Sosyal medyada kadınlara yönelik dijital şiddet*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Araştırmaları Ana Bilim Dalı.
- West, J. (2014). Cyber-Violence Against Women. Battered Women's Support Services. Erişim Adresi: https://www.bwss.org/wp-content/uploads/2014/05/CyberVAWReport_Jessica_West.pdf (18.11.2021)